

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.— „
Negyedévre 2.50 „
Egy hóra 1.— „
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Főpiacz, a város-
házzal szembe.

Hirdetések:

Egy hasábos postt
soronként 5 kr-ával
számítanak.

Szabadelvű politika.

Debreczen, augusztus 11.

(—s.) A politika a nemzet életének legnagyobb tüneménye. Minden, amire törekszünk, hogy boldogokká lehessünk, ebben egyesül, ebben nyeri meg irányát, erejét és oltalmát. A gyakorlati politikában verődik össze nemzeti egyéniségünk állammá; a haza szeretete ebben alkot nagy és állandó műveket; erkölcsünk, szokásaink ebben érvényesülnek, gazdálkodásunkat ez teszi eredményessé; jogainkat ez érvényesíti, szabadságainkat ez szabályozza; egyéniségünk, családunk, egész életünk ebben nyer kifejezést. Nem élünk, hacsak a politika által nem; jó vagy balsorsunk is attól függ, hogy politikánk iránya helyes-e, vagy helytelen.

A magyar politika ma is az, ami századok óta volt: szabadelvű politika. Kimutatható, hogy a mohácsi vésztől kezdve szakadatlanul az volt. A nemzet érvényesülése és fönmaradása kívánta meg. A szabadság nevének elhalványulása mindig szerencsétlenségeket hozott ránk, akár fegyver okozta, akár a nemzet apathiája. Minden fejlődésünket, sorsunk minden jobbra fordulását szabadságaink érvényesülése idézte elő. Ez teremtette meg a 30-as és 40-es

évek nagyszerű fölébredését; ez alakította át modernné a régi állam-szervezetet 1848-ban; ez szerezte vissza nekünk az alkotmányt és az országot 1867-ben, ez tartotta fön mind a mai napig, ahogyan megvan. És a szabadelvű magyar politika diadalmaskodott az egyházpolitikai reformok megvalósításával.

Kell, hogy a szabadelvű politika hazánkban misszióval bírjon, ha századok óta mindig diadalmaskodik. Kell, hogy ez, és csakis ez a politika legyen az, ami mellett a magyar nemzet állami egyéniségét kifejezheti s amelynek keretében az állam polgárai boldogulásukat — amennyire lehet — elérhetik. Ha nem volna ez és csakis ez a politika az egyetlen gyakorlatilag helyes és böles politika Magyarországra nézve, akkor az rég elvesztette volna hitelét.

Az ország gazdasági és kulturális rohamos haladása a legszólóbb bizonyítéka a szabadelvű politika sikereinek. A tőke mozgása és cselekvése legjobb hévmérője az uralkodó politikának. Pedig szerteszét az egész országban óriási tőkék fekszenek a legkülömbözőbb vállalatokban, a városok szépülnek és épülnek, társaságok keletkeznek közös munkára, mindenféle formában, a va-

gyonosodás emelkedik, az életmód javul, az iskolázás és a közműveltség terjed s ami még legörvendetesebb: intenzív és extenzív terjed a hazafias szellem is a magyar nyelv tudásával egyetemben. Mindennek fényes bizonyítékait tárja elénk az ezredéves kiállítás.

Magyarország ezer esztendő óta egyszer sem virágzott ennyire gazdaságilag és műveltségileg, mint most a második ezer év küszöbén. És aki a föllendülés emesodálatos tüneményei mellett is a szabadelvű politikát szítja, az valóban maga sem tudja, hogy mit cselekszik.

A magyar politika tehát maradjon meg csak továbbra is liberálisnak, mivel ez az egyedüli, ami a nemzet szükségének megfelel s melynek segítségével a magyar élet minden vonalain boldogulhatunk.

Az általános választások, amelyekről legfeljebb fél év választ el s amelyeknek eredményétől függ az ország további politikai iránya, bizonyára a szabadelvűségnek hagyományos nyomaiba fogják illeszteni a második évezrednek ránk pirkadó hajnalát.

— **Külföldi hírek.** (A német birodalmi kancellár lemondása.) Minden hivatalos dementi daczára — mint Berlinből jelentik — határozottan hírlik, hogy Höhen-

T Á R G Z A.

Szabadföld.*)

Fejcsóválva rászántuk magunkat s beszállottunk az önmozgó kocsiiba. Atyám, Ney ural elfoglalta az első, Dáviddal én a második ülést; egy nyomás az emeltyüre s nesztelenül indult meg a gépezet első czélunk, az Eden-tó felé. Ennek partja, északkeleti részét kivéve, hol 5 kilométernyi terjedelemben az áru-forgalomra szolgáló part terjed, 4 soros pálmával van szegélyezve a részben széles, egész a víz tükreig lenyúló márvány-lépcsőkből, részben pedig a tóba benyuló töltésekből áll, melyeket oszlopos gyalogutak fednek. Mert az Eden-tó csak mellesleg forgalmi út; fő rendeltetése, hogy dísz- és mulató-tó legyen. Partjának nagy részét a fényüzéssel berendezett fürdő- és bonyahelyiségek foglalják el, melyek messze benyulnak a tóba s melyeket ezrenként látogatnak a nap minden szakában a fürdőzők, a tornászok és vívók. A többnyire árnyas

ligetek által körülvett s a régi görögök „gymnasiumai“ mintájára épült fürdők közelében vannak Edenvölgy színházai, operái és hangverseny termei, számszerint 16, melyeket azonban egyelőre csak kívülről szemléltünk meg. Vendégszerető gazdáink figyelmeztettek, hogy az Eden-tó csak hold- vagy villanyvilágnál fejt ki fő báját s ép ezért látogatnók azt meg valamelyik legközelebbi estén.

Megfordítottuk a kocsi s ama sugárutak egyikébe fordultunk, melyek a tótól Edenvölgyet félkörben körülvéző magaslatokhoz vezettek. Itt habár még bőven 2 kilométernyi távolságban voltunk tőle, óriási építmény tűnt elénk, a mely még a látásához hozzászózott szemet is csodálattal kell hogy eltöltse. Ép oly elérhetetlen nagyságában, mint hasonlíthatlan összes alkatrészei arányosságában és összhangzó tökéletességében. Egyidejűleg gyakorolja a megrendítő nagyszerűség és a mesés kedvesség hatását. Ez az 5 évvel ezelőtt befejezett esodamü Szabadföld országháza, itt székel a 12 legfőbb kormányhatóság és a 12 képviselő-testület. Tisztán fehér és sárga márványból van építve; nagyobb mint a Vatikán, szellős kupolái magasabbak mint Szent Péter temploma; hogy 9 és 1/2 millió font költséggel volt felépíthető, az csak úgy magyarázható meg, hogy az ország összes építészei és legelőbbkelő művészei verse-

nyeztek az építésnél valami alkalmazást találhatni. „Ez — így magyarázta Dávid — nem történt hazafüi, hanem tisztán művészi lelkesedésből. Elég gazdag Szabadföld, hogy bármily magas árral fizethesse meg országházát; nem mozdított volna meg tehát senki egy követ sem, hogy az építést olcsóbbá tegye; de a műnek már a tervezetből látszó sajtáságos, megható szépsége elragadta valamennyi művészüket.“ Jól emlékezik még ama lázas izgatottságra, melylyel még a vizsgáló-bizottság tagjai is, kiknek az eléjük terjesztett tervek felett kellett határozniok, mindenütt beszélték, hogy oly terv érkezett be egy eddig ismeretlen fiatal építésztől, mely kimondhatatlant nyújt; vele az építézet új szaka nyílt meg, új építészeti modor lett feltalálva, mely az alak nemességében a legjobb görög, nagyszerűségében a leghatalmasabb műemlékeket meghaladja. Mindenkit, a ki látta e tervet, elragadott e lelkesedés és a pályázók — 84-en voltak, mert akkor már Szabadföldön sokat és szépen építettek, — kivétel nélkül visszavonták terveiket s készséggel hódoltak a művészet egén felragyogó új csillagnak.

Alig tudunk az építmény megtekintésétől megválni s mások felé fordulni. Végre miután már háromszor megkerültük az országházát, beleegyeztünk, hogy hátat fordítunk neki. Nem terhellek ama

*) Mutatvány a „Szabadföld“, a jövő korszak társadalmi képe cz. műből, írta: Dr. Hertzka Tivadar, fordította: Dr. Herman Sándor. — Székesfehérvár, Klökner Péter cs. és kir. udv. könyvkereskedő kiadása. Ára 3 korona.

lohe birodalmi kancellárnak lemondása már csak napok kérdése. — (Vilmos császár Franciaországban.) A Berliner Neueste Nachrichten azt a feltűnő hirt közli, hogy a walesi herceg állítólag vendégül hívta meg Vilmos német császárt és Faure francia köztársasági elnököt, a kik között már most előzetes tanácskozások folynának arra nézve, mikép lehetne módját ejteni annak, hogy Vilmos német császár az 1900-iki világkiállítás almával Párisba ellátogathasson. — (A szerb radikálisok nagygyűlése) vasárnap a legnagyobb rendben folyt le Belgrádban. Az öt pontból álló határozati javaslatot egyhangulag elfogadták.

A magántisztviselők kongresszusa.

Budapest, aug. 10.

A magántisztviselők tegnap délelőtt 10 órakor tartották meg első országos kongresszusukat a kiállítási ünnepélyek esernökében igen nagy részvétel mellett.

A kongresszust dr. Kovács Gyula, az előkészítő bizottság elnöke nyitotta meg tartalmas beszéddel, melyben üdvözölte a tekintélyes számban megjelent tagokat.

Végül felkéri dr. Matlekovics Sándort az elnöki tisztviselésre s a kongresszust megnyitottnak jelenti ki.

Dr. Matlekovics Sándor elnök üdvözi a kongresszust s kiemeli, hogy a magántisztviselők nagyban hozzájárultak a millenniumi kiállítás sikeréhez. Hangsúlyozza továbbá, hogy a magántisztviselők hite szerint soha sem fognak bürokratikus osztályvályá süllyedni, bárha tagadhatatlan, hogy nincs meg az a társadalmi pozíciójuk és összetartásuk, mint az állami tisztviselőknek. Reméli azonban, hogy ez állapotokon a kongresszus segít erős központi szövetség felállításával.

Az elnök beszéde végeztével a határozati javaslatok kerültek napirendre és pedig első sorban dr. Neuman Ármáné, mely így szól:

„A magántisztviselők országos kongresszusa fölötté szükségesnek tartja, hogy az 1865. XXXVII. t.-cz. (kereskedelmi törvény) 55—60. §§-ai a magántisztviselők jogviszonyai és társadalmi

állására való különös tekintettel, beható revízió alá vétesse. Ezen célra kérvényt fog mind a kereskedelmi, mind az igazságügyi miniszter urakhoz benyújtani, a melynek a szerkesztésével a kongresszus végrehajtó-bizottsága bízta meg“.

Rózsa Mihály a magántisztviselők nyugdíjállítására vonatkozólag fejtette ki tüzetesen nézetét, azután felolvasta erre vonatkozó határozati javaslatát.

Az országos szövetség ügyét Kreutzer Lipót hozta szóba s igazán szellemes és ötletekben gazdag beszédben mutatta ki annak szükségét.

A szakoktatás kérdése került ezután sorra, melyről Schack Béla dr., a budapesti kereskedelmi akadémia tanára érkezett nagy tudományos apparátussal, végül határozati javaslatot nyújtott be, mely szerint szükségesnek tartja a kereskedelmi oktatás reformját, a kereskedelmi szakiskolákat a kereskedelmi miniszterium hatásköre alá kívánja rendelni és végül szükségesnek tartja a szakkönyvtárak felállítását s utazási ösztöndíjakat.

A vasárnapi teljes munkaszünet kérésztülvitele dolgában rövid, de annál ügyesebb beszéd kíséretében Bálint Dezső nyújtotta be határozati javaslatát.

Végül Spiegel Ödön okolta meg talpraesetten az adókérdés ügyében beadott határozati javaslatát.

A határozati javaslatokat egyhangulag elfogadták.

Ezután a határozatok végrehajtására átalakították az előkészítő bizottságot végrehajtó bizottsággá, melyet azonban dr. Kovács Gyula indítványára kiegészítették a diszelnökkel és az előadókkal.

A világ vége.

— Válasz X. urnak. —

Debreczen, augusztus 10.

A „Debreczen“ pénteki számában valaki névtelenül kirohanást intézett Nt. Balogh Ferencz theol. tanár ur ellen, mert a „Debreczeni Protestáns Lapban“ egyik cikkét ezen szavakkal fejezte be:

„Felséges lehet az égboltozat, a Mont Blanc, vagy Dante és Homér; ennél több nekünk a mi hitünk fejedelme és az Isten igéje, mely akkor is megmarad, ha az

aesthetica felséges tüneményei, maga az ég és föld elmúlnak.“

Ismeretlen ezikkező, ki magát a költészet barátjának, kálvinista keresztyénnek vallja, de a *tulzást* semmiben sem szereti és az ilyen szellemi táplálékok helyett inkább pattogatott tengerire fogja magát, megbotránkozik ezen az állításon, mert szerinte:

1. mint a hogy az Isten öröklétü, mind ama felséges tünemények is ki vannak véve a megsemmisülés törvénye alól. S egyáltalában elmulásról csak annyiban beszélhetünk, a mennyiben a tárgyak módosulásai ilyszerü képzetet keltenek bennünk.

2. Isten és a vele összeforrott, általa áthatott, nélküle nem is képzelhető dolgokon kívül álló valami nem lehet.

Tekintettel városunk olvasó közönségére engedje meg tisztelt ezikkiró ura, hogy noha nem tartom politikai napilapba valónak, ezikkére annyival inkább válasszoljak, mert felfogását sem a bibliával, sem egyházunknak ezen alapult felfogásával, sőt még a józan philosophiával meg egyezőnek sem tartom és félek, hogy az ő kiforratlan pantheismusa valakit megtéveszthet.

Igenis, egyházunk azt tanítja, a mit Nt. Balogh Ferencz ur hirdet, hogy t. i. ez a világ elmúlik, de az Isten megmarad. Am tessék felvenni a szentírást, vagy csak azokat a zsoltárokat is, melyeket őn annyi gyönyörűséggel olvasgat gyermek-ségétől fogva s meg fogja látni, hogy azt tanítja, hogy a világ valamint *nem öröklétől fogva való*, hanem Istentől teremtett (Zsolt. 102, 26; 8, 4; 33, 6; 146, 6. stb.); *ugy, nem is örökké való*, mert elmúlik. „Ezek (az egész mindenség) elmúlnak, de Te megmaradsz“, mondja a 102-ik zsoltár 27-ik versében. Ezt tanítja a biblia mindenütt, ugy az ő, mint az új testamentomban, csak tessék megnézni ezeket a helyeket: Ezs. 51, 6. Máté 24, 35, 1 kor. 7, 31; 1 Ján. 2, 17. stb.

Sőt még többet is tanít. Tanítja nev., hogy ennek a mostani ó világnak a romjain új világ fog előállni. „Teremtek új eget és új földet“, mondja az Isten Ezs. 65, 17-ben. „Új eget és földet várunk“, mondja Pét. II. 3, 13-ban.

A mi már állításának második fele-

számos épület felsorolásával, melyek előtt elrobogtunk; csak annyit mondhatok, hogy a különböző tudományos és művészeti célokat szolgáló nyilvános intézetek különfelesége és nagyszerűsége rám igazán nyomasztólag hatott. Az akadémiáknak, muzeumoknak, vegyészeti és kísérleti intézeteknek stb., nem akart vége-hossza lenni s mindegyiken meglátszott az első pillanatra, hogy pazar bőkezűséggel lettek felszerelve.

Miután már számos nyilvános épület előtt elhaladtunk, melyek közül többnek rendeltetését csak nehezen tudtam felfogni, mert „civilizált“ Európánk ilyenekkel nem bír, — példának okáért csak az „antropologiai tenyész kísérletezés“ intézetét említem, melynek rendeltetése, kísérlet és megfigyelés által megállapítani azon befolyást, melyet öröklékenység, életmód, élelmézés az ember fejlődésére gyakorol — feltűnt, hogy még nem mentünk el kórház előtt. Minthogy kíváncsi voltam, hogy a világhírű szabadföldi emberiség, mely évek óta legalább felét, a világ kórházainak oly gazdagon ellátja saját hazájában mikép gondoskodik betegkórházba. „Ép oly kevésbé mutathatók kórházak, mint a hogy nem mutathatók Edenvölgyben börtönt vagy kaszárnát, egyszerűen az okból, mert ilyenek itt nincsenek — volt válasza.

„A börtön és kaszárnya hiányát értem, hisz tudjuk, hogy ti szabadföldiek bűn- és katonaugy nélkül is meg tudtok élni; de — így okoskodtam — betegség csak itt is van, ezeknek csak nincs közük szobzállis intézményeitekhez.“

Ez utóbbi állítást nem oszthatom teljesen, elegyedett beszélgetésbe Ney apó; szociális intézményeink befolyása alatt a betegségek is fogytak, de tény, hogy meg nem szűntek; Szabadföldön is vannak betegek, de nincsenek szegény betegek, csak azért, mert nincsenek szegényeink, sem betegek, sem egészségesek. Nem is léteznek a tömeges sorvadás ama gyűlhelyei, melyeket ott künn kórházaknak neveznek. Intézeteink, hol betegek magukat különös gondozás mellett ápolthatják, vannak s ezeket különösen nehéz műtétek eseteiben keresik fel, berendezés és bánásmód tekintetében teljesen az önök „előkelő betegek“ részére rendezett gyógyhelyekhez hasonlítanak.

E közben elfáradtunk a kocsikázásban a mi négy óra után, a kocsikényelmessége és csendes járása daczára, érthető. Neyék tehát azon ajánlatot tették, küldenők haza a kocsit s tegyük meg gyalog az utat hazáig, mit szívesen fogadtunk. A fuvarozási vállalat egyik állomásánál megállottunk, ott hagytuk a járművet, tova haladtunk az árnyas fasor közt, melyek Edenvölgy utcait szegélyezik.

Igy jobban volt alkalmunk a esinos magánházakat közelebről megtekinteni, melyek bár mindannyian ama sajtáságos, félig a mórira, félig a görögre emlékeztető edenvölgyi építészeti modort tüntetik fel, különben azonban sem nagyságban, sem felszerelés tekintetében egymáshoz nem hasonlítanak. E villák kiváló báját csodálatosan kedves kertjeik képezik válogatott fákkal, hihetetlen virágpompájukkal, szökőkutáikkal s különböző szelidített állatokkal, — különösen kis majmok, papagályok, diszpintyökkék és más éneklő madarakkal, — melyek e kertekben a körülöttük ujjongó gyermekek közt sürgölődnek. — Meglepett az utczák rendkívüli tisztasága, minek főokát annak tulajdonítják, hogy az önmozgó kocsik feltalálása óta semmiféle vonó-állat Szabadföld városainak utcaín a port sem kavarja fel és szemetet nem hagy.

„Itt tehát nincsenek lovak?“ kérdém; mire felvilágosítottak, hogy igenis vannak, még pedig igen nagy számban s kiválóan nemes faj; azonban csak a város határan kívül, a szomszédos réteken, szigeteken és erdőkben teendő sétalovaglásoknál használják őket.

„Ez azonban itt nagyon drága fényezés lehet,“ vélekedék atyám. A ló maga s a mit megeszik, olesó lehet; minthogy azonban az emberi erő Szabadföldön a

részét illeti cikkiró urnak, itt is a szentírásra utalom első sorban.

Isten ugyanis áthatja az egész világot (Jer. 23, 24). jelen van mindenütt (Zsolt. 139, 7—9) de azért nem egy a világgal, mert nemcsak áthatja, hanem túl is hatja, mint Salamon király főpapi imájában gyönyörűen mondja: „Az ég és az egeknek egei őt benem fogadhatják.” (I. kir. 8, 27.)

Ezekből láthatólag cikkiró ur a szentírásra nem hivatkozik, a mely pedig ker. hitünknek egyedüli forrása. Nem is hivatkozik ő arra. Tudományát nem onnan merítette. Bölcsészeti képzett ember ő, a ki egészen *öntudatlanul*, a mai kor egyik divatos áramlatának, a pantheismusnak hódol. Öntudatlanul mondom, mert mikor keresztyénnek vallja magát, nem veszi észre, hogy mily nagy távolság választja el a ker. vallás tanításától.

A pantheismus ugyanis azt tanítja, hogy a mindenség maga az Isten, vagy a mi végeredményileg egyre megy, hogy az Isten minden. Egyik az igaz alacsonyabban járó, — egészen materialistikus — felfogás, mint a másik. De a végeredmény ugyanaz, mert mindkettő a személye, világfeletti (supranaturális) Isten tagadására és a természetnek, az anyagnak, vagy az embernek imádására, vagy az embernek imádására, bálványozására vezet.

Ilyen felfogás mellett természetes, hogy megbotránkozik t. cikkiró ur a vitatott állításon, nem tud belenyugodni abba, hogy a világgal együtt az Isten is semmivé legyen, vagy új gyermekként kezdjen. Ez a tiltakozás a keresztyénségnek határa. Lelkismeretének diadalmaskodása a hamis bölcsesség felett. Igazi pantheistának ezen nem volna szabad, megbotránkoznia.

Cikkiró ur tehát pantheista. Szerinte az Isten és a mindenség egy és ugyanazon fogalom. A kettő „összeforrott” „egymás nélkül nem is képzelhető”. E szerint a világ örök, mert a világ Isten, Istennek pedig örökkévalónak kell lenni.

Még csak a józan tudomány nevében kell egy pár szót szólnom. Hagyjuk a világ előállítását, mely egy értelmes, személyes lénynek munkássága nélkül nem történhetett; hagyjuk a Gondviselést, mely nélkül a világ fenn nem állhat, — ezek

ugy sincsenek érintve. De mit tanít a tudomány a világ jövődjéről? Mit tanít a csillagos égről? A Mont Blankról? Mit a természet minden szépségéről? Általában a világ mostani alakjáról? Bizony csak azt, a mit a szent írás: hogy a Mont Blanc elkopik, a csillagok kialusznak, az égi mindenség elnyövik mint a ruha és mint az öltözetet elváltoztatja az Isten. Azt tanítja, hogy a tűzben született világ tűz által megsemmisül? Nem, ezt nem mondhatjuk. Itt engednünk kell cikkiró urnak. Ezt nem tanítja a szent írás. Sőt valószínű, hogy nem semmisül meg, hanem az ő világnak összeomlott romjaiból új ég és új föld áll elő, melyben igazság lakozik!

Ime így áll a dolog. Az ön kedves anyagja, lehet, megmarad. Miért hát olyan lármát csapni és kompromittálni akarni egy derék, tudós embert, ki egész életét szentelte tudományának fölépítésére, míg ön, meg vagyok győződve, csak mint dilettáns foglalkozott a philosophiával és belé szeretett első látására a pantheismusba? Ábránduljon ki ebből a szerelemből és higgye el, hogy „Az ég és föld elmulnak, de az Istennek beszéde megmarad mindörökké!”

Mindszenti Imre.

Adófizetők figyelmébe.

A városi tanács a következő közérdekű tudnivalókat teszi közhirrre:

I. A folyó 1896-ik évre megállapított *hadmentességi díj kivetési, tőkekamat-adó, továbbá a föld és házbirtok után eső általános jövedelmi pót-adó* lajstromok a Hungáriában az adókövetők hivatalos helyiségében ezen évi augusztus hó 11—18-dik napjáig bezárólag s így 8 napi közszemlére, azon figyelmeztetés mellett tétetnek ki, hogy a megszabott adók ellen, a fenthivatolt törvény szakaszai értelmében felszólalással élhetnek, és pedig:

a) Azon adózók, kik ezen lajstromokban foglalt adónemekkel már a múlt évben voltak megróva, a lajstrom kitételének napját,

b) azon adózók, kik ezen lajstromokban megállapított adókkal az idén első ízben rovtattak meg, adótarozásuknak az adókönyvecskében történt bejegyzését követő 15 nap alatt a Hungária épület II-ik emeletén,

— 12-ik ajtó — levő adóügyosztálynál felszólamlásukat adják be.

A hadmentességi díj október hó 1-5 napján esedékes és egyszerre fizetendő.

II. Az utadó fejében az 1890. évi I. törvény 23. §-a értelmében kivettett a f. 1896-ik évre:

1. Azokra, kik állami egyenes adót 15 frton felül fizetnek, kivettett az utadó 10 százalékkal.

2. A 15 frtnál kevesebb állami adót fizetőkre, a három kézi napszám folyó ára szerint megállapított 1 frt 50 kr minimális utadó vettett ki.

3. A legalább két igavonó jószággal bíró és 35 frtnál kevesebb állami egyenes adó fizetőkre kivettett egy igás napszám folyó ára szerint megállapított 2 frt 50 kr minimális utadó.

4. a törvény 25-ik §-a értelmében minden állami egyenes adót nem fizető, 18 évet már betöltött, de 60 évet még el nem ért férfi, köteles utadó tartozás fejében 3 kézi napszámot váltáság lefizetése által leszolgálni, tehát az ilyenekre egyenként szinté az 1 frt 50 kr utadó vettett ki.

Ezen az 1896-ik évi utadók kivetési utcai lajstromai a Hungáriában II. emelet 14-ik ajtó, a folyó 1896-dik évi augusztus hó 11-ik napjától számítva 15 napi közszemlére kitéve vannak.

III. Különböző pénzbírság terhe alatt, kötelesek az adózók, *adókönyvecskéik kiegészítése végett jelentkezni*; — ugyanezért felhívatnak az adófizető lakosok, hogy miután már a folyó évi különböző adónemek előírása befejezés alatt áll, adókönyvecskéik kiegészítése végett a városi adókövető hivatalban jelentkezzenek.

IV. Az állami adók, illetékek, közmunkaváltásdíj, utadó, járda-költség, községi pót-adó és legelőbér felvételére sem az adóvégrehabítók, sem senki más, csak az illető pénztárnokok lévén jogosítva: ismét felhívatják a városi lakosságot, hogy említett tartozásait egyedül a városházánál az azok beszedésére utasított pénztárnokok kezébe fizesse.

V. A vadászatra használható *lőfegyverek* birtokosai fegyvereiknek köteles bejelentésére azzal hivatnak fel, hogy a bejelentés el-

legdrágább, nem tudom elképzelni, miként tudná egy szabadföldi család a lovásztartás költségeit viselni, vagy pedig a munkások ez osztálya kivételképen kevesebb fizetést kap?”

„Ez alig volna nálunk lehetséges, — felelé mosolyogva Ney ur, — mert ki akarna ez esetben Szabadföldön lovász lenni? Nekünk az istállóban alkalmazottnak ugyanazon átlagos jövedelmet kell juttatnunk, mint más munkásoknak és ha ama két paripa gondozóinak, melyeket családom használatára tartok a fuvarozási vállalat istállóiban, nyugati fogalmak szerint kellene fizetnem, ugy erre összes jövedelmem sem volna elég. De nagyon egyszerűen fejthető meg a talány az által, ha a lóistállóban előforduló munkát is gépek segélyével végzik, minek folytán teljesen elegendő lesz 50 állat mellé egy ember. Hitetlenül rázza fejét? Majd ha látja, hogy alig néhány percz alatt géppel mozgásba hozott, henger alakú kefével tükrötisztára tisztítanak egy lovat; hogy mily rövid idő alatt tisztítják meg a legnagyobb istállót a ganajtól s minden szeméttől seprőink és vízvezetékeink, hogy mikép lesz a takarmány gép segélyével az állatok közt kiosztva: ugy nem csak ezt, de azon tényt is megérti, hogy Szabadföldön a „lovászok” is művelt gentlemanek, üzletemberek oly tiszteltek és becsültek, mint a többiek.”

Ily beszélgetés között értünk haza, hol jól megreggeliztünk s némely ügyeket végeztünk. A már leirhoz hasonló ebéd után gazdáinkkal ujólag az Éden-tóhoz hajtottunk, hol mindenekelőtt a nagy operába néztünk be, melyben e napon egy szabadföldi zeneköltő művét adták. Előttünk ez nem volt újdonság, mert azon számos zeneművek egyike, melyeket külföldön is gyakran adnak elő nagy tetszés között. Meglepett azonban a nézőtérnek sajátságos — minden szabadföldi színházban egyforma — berendezése. Az ülőhelyek szinkör alakjában tetemes magasságig emelkednek, a tető oszlopokon nyugszik, melyen át a külső levegő szabadon ömlik be. 10.000 ember ilykép kényelmesen elfér az ily nagyobb színházakban, a nélkül, hogy bennük hőség vagy rossz levegő volna.

Az előadás kitünő, a kiállítás minden tekintetben fényes volt; dacára ennek, a helyárok — rendkülönbség a helyeknél nem létezik — nyugati fogalmak szerint, nevetségesen alacsonyok. Fél sillingbe került egy hely, de csak itt a nagy operában; a többi színházak sokkal olcsóbbak. Vállalkozó mindenütt a városi község, a játsszó művészek és a kezelő személyzet alkalmazottjaik; e mellett irányadó azon gazdasági elv, hogy az építés és az épület fentartásának költségeit a közpénztár viseli, a belépti-díjat, a

személyzet díjait, osztalékjait és a kiállítás költségeit fedezik.

Dávidtól tudom, hogy Éden-völgynek a nagy operán kívül még vig operája és négy színháza, azonkívül három hangverseny-terme van, melyben minden este, zene-, ének- és házi zene hallható. Mint szabadföldi különlegességet őt „tan-színházat” emlitett, melyben esillagászati, régészeti, földtani, őslénytani, történelmi, föld- és természetrajzi, szóval minden képzelhető tudományos előadásokat tartanak a szemléltető előadási művészet képzelhető legnagyobb pompájával kísérve. Az előadást a legszellemesebb tudósok írják, a legügyesebb szónokok adják elő s legavatottabb mérnökök és diszitők hozzák színre.

Az ily színházak a leglátogatottabbak; a létező helyek rendszerint nem elegendők, úgy, hogy a város két újabb ily előadási termet építettett, mindkettőt valószínűleg néhány hónap mulva nyitják meg. Az előadások — melyekkel a legközelebbi este ismerkedtem meg — igazán bámulatosak s habár a hallgatóság nagy részét tényleg az ifjuság képezi, azért felnöttek is szorgalmasan látogatják.

mulasztása esetében 10 frttól 20 frtig terjedhet birtágban, marasztatnak, akik pedig évközben lépnek adóköteles feyver birtokába, ezt 8 nap alatt kötelesek bejelenteni.

Végre az *adóhátralékosok* adóhátralékaik befizetésére annál inkább felhivatnak, mivel be nem fizetés esetén ellenök a legszigorubb törvényes végrehajtás fog eszközöltetni.

Táviratok.

— A Debreczeni Ellenör saját tudósítójától. —

Bánffy utja.

Budapest, augusztus 11. Berlinből távirják, hogy báró *Bánffy* Dezső magyar miniszterelnök ma odaérkezett.

Az új nunczius.

Budapest, augusztus 11. *Talliani*, az új nunczius Bécsbe tegnap este megérkezett.

Kréta függetlensége.

Budapest, augusztus 11. Athénból jelentik, hogy ott a forradalmi kormány megalakult s proklamálta az egyesülést Görögországgal.

Ujabb vérengzések a Keleten.

Budapest, augusztus 11. Anapolisban ismét borzasztó mézárulás történt. A keresztények és törökök között kitört kegyetlen vérengzésnek 31 áldozata van. Ezek között 4 pap s két négy éves gyermek is van. Egy papot borzasztóan megcsönkítettak, aztán megégették.

NAPI HIREK.

Tájékoztató.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órákor csak esetleg hétfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. Kérjük a lapnak csak az egyik oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

A kir. tábl. hivatalos órák a segéd- és kezelő hivatalokban d. e. 8—12 és d. u. 2—5 óráig tartanak. Az igtató, kiadó-hivatal s az iratár a feleknek felvilágosításokat át hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

A Gönczy-egyesület „Otthon“-a Keresk. akadémia palotájában.

A m. kir. törvényszéknél jegyzői iroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra közt, vasárnap és ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 és d. u. 5 órákor, ünnepnapokon d. e. 11 órákor.

Hivatalos órák az állami anyakönyvvezetőknél Vasárnap d. e. 10—12-ig. Többi napokon d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig.

Famunkatánítás. A kézügyesítő egyesület főreáliskolai műhelyében d. u. 2—4 óráig. Kedden előkészítő csoport. Szerdán és pénteken haladó csoport.

A debreczeni kir. járásbírószág szóbeli kéréseket, kérelmeket és nyilatkozatokat fölvesz kedden és pénteken d. u. 3-tól 5-ig, a felek megjelenhetnek minden szerdán.

Népkönyvtár az árok-utcai leányiskolában Nyitva van minden szerdán és szombaton d. e. 11—12 óráig.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumbannytva van hétfőn, szerdán, szombaton d. u. 3—6-ig.

— A király születésnapja. E hónap 18-án lesz felséges uralkodónk, Ferencz József király születésnapja, amelynek 66-dik évfordulóját hűséggel és szeretettel

ünnepli meg Debreczen város közönsége is. Délelőtt hálaadó istentiszteletnek az összes felekezetek templomaiban. A hatóságok, amelyeket Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester hív meg, a városháza nagytermében való gyülekezés után testületileg vonulnak 8 órákor az ev. ref. nagytemplomba, ahol valószínűleg *Mitrovics* Gyula lelkész mond imát a királyért. Onnan a r. kath. templomban tartandó ünnepi misére mennek a hatóságok.

— Közigazgatási bizottsági ülés a megyénél. Hajdúvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt tartotta meg augusztus havi rendes ülését gróf *Dégenfeld* József főispán elnöke alatt. Az ülésen a múlt hónapra vonatkozó szakjelentések és más kisebb fontosságú jelentések vétettek tárgyalás alá. *Rásó* Gyula királyi tanácsos alispán jelentése szerint az elmúlt július hónapban a közbiztonság teljesen kielégítő volt. Elszomorító állapotban van a vármegye állategészségügye, a melynek pusztításai ellen a védekezés úgy látszik, kárba vész. A *sertésvész* ujjában Hajdu-Nánás városban lépett fel. Nádudvar község határában a „Sörhát“ pusztán a *sertés-orbáncz* és a „Borzas“ pusztán a ragadós *száj- és körömfájás* szedi kiméletlenül ujjab áldozatait. A *lépfene* és a *veszettség* csak szórványos jellegű volt. A hőmérséklet dr. *Losonczy* Álmos főorvos jelentése szerint legmagasabb volt 21-én 34 R°-al és legalacsonyabb 5-én 12 R°-al. A közegészségügy állapota rendkívül kedvező volt, a mennyiben járványos betegség nem fordult elő s a jelentékeny számú születéssel szemben a halálozás csak mérsékelt adatokat tüntet fel. A népesedési statisztika adatai szerint született 518 egyén, halva pedig 21; ezzel szemben meghalt 302 egyén s így a július havi szaporulat 195-öt tesz ki. A tanügy, adóügy és közutak állapotára vonatkozó jelentéseket a bizottsági ülés szintén egyhangulag, minden vita nélkül vette tudomásul.

— A bősörményi tisztújítás megleb-bezve. A kontremine, a bukott párt még mindig nem nyugodott meg sorsában Hajdu-Bősörményben. *Somossy* Béla polgármesternek s vele együtt az egész új tisztikar megválasztásának megsemmisítését akarják keresztül vinni. Ifju *Kövér* Pál és *Tóth* János h.-bősörményi polgárok ma Hajdúvármegye közgyűléséhez a múlt hónapnak 27-én megejtett tisztújítás ellen felebbezést nyújtottak be, azzal az indoklással, hogy a 48 bizottsági tag helyett, a kiknek megválasztását felebbezés folytán a vármegye közigazgatási bizottsága megsemmisítette, senki sem szavazott, továbbá, hogy a tisztújítás alkalmával a választási helyet képező városházán söröztek. Az érdekeltek nagy érdeklődéssel várják a felebbezés sorsának eldőlését.

— *Thaly* nem lép vissza. Egy budapesti könyvnyomatos után több lap megírta, hogy *Thaly* Kálmán, városunk I. kerületének orsz. képviselője, visszalép a politikai élettől s egészen irodalmi tevékenységnek szenteli magát. A nagyváradi lapok már jelöltek is állítottak kerületébe. Egyik *Hubert* lefokozott tábornokot favorizálta, a másik dr. *Bakonyi* Samut emlegette. A visszalépés hírére és az ehhez fűzött kombinációkat most maga *Thaly* Kálmán dönti halomra, midőn a könyvnyomatos újdonságát valótlannak jelenti ki.

— A debreczeni dalegylet utja. A debreczeni dalegylet részt vesz az országos millenáris dalünnepélyen, a melynek programjából szombaton este tartottak a zenedében lényesen sikerült próbát. A dalegylet hetven tagja e hó 13-án, esütörtökön, indul Budapestre, ahol 17-én reggelig marad. Ekkor folytatják daláraink az utat a Balaton környékére s utközben Siófokon,

Balatonfüreden, Almáiban és Keszthelyen rendeznek hangversenyeket. A debreczeni dalegylet tagjai folyó hó 22-én érkeznek vissza Budapestre, ahonnan számosan még azon nap hazautaznak Debreczenbe. Az országos dalversenyben 28 dalosegyesület vesz részt. Ezekkel szemben a központi igazgatótanács, már most találta szükségesnek és czélszerűnek, hogy sorshuzás folytán az egy-másutánt állapítsa meg. Augusztus 15-én délelőtt a debreczeni dalegylet 13-dik helyen fog énekelni. Azt hisszük azonban, hogy a 13-as szám is szerencsét, diadalt fog hozni koszorus dalegyletünknek. Délután énekel a debreczeni munkás dalegylet, még pedig a 12-dik helyen.

Hány tanköteles van Debreczenben?

A rendőrség most fejezte be azt a nagy munkával járó összeírást, a mely a tankötelesek számát van hivatva feltüntetni. Az összeírás arról győz meg bennünket, hogy a tankötelesek száma igen nagy Debreczenben s hogy ezzel nem áll arányban különösen a külsőségeken az iskolák száma. Magában a városban a városi hatóság és a különböző hitfelekezetek áldozatkészsége teremtett annyi iskolát, a melyek ha nem is épen a legkényelmesebben, de képesek mégis befogadni a tanköteleseket; a külsőségeken azonban a mintegy ötezer gyermek számára alig találunk két-három iskolát, pedig csak a város határát képező erdősegekben annyi tankötelest irtak össze, a mely maga betöltené a meglevő pusztai iskolákat. Különben álljanak itt a számadatok rendőrségi kerületenként. *Az első kerületben* a 3—5 éves óvodakötelesek száma 1621, a 6—11 éves iskolaköteleseké 1688 és az ismétlőköteleseké 614, összesen 3923. *A második kerületben* a 3—5 éves óvodaköteleseké 737, a 6—11 éves iskolaköteleseké 1481, az ismétlő iskolalátogatóké 600, összesen 2818. *A harmadik kerületben* a 3—5 éveseké 1111, a 6—11 éves iskolaköteleseké 1921, az ismétlőké 691, összesen 3723. *A negyedik kerületben* — külsőségeken — 3—5 éves óvodakötelesek száma 1470, a 6—11 iskolaköteleseké 2191, a 12—14 éveseké 762, összesen 4428. *A város határában lévő erdősegekben* van 148 óvoda, 288 iskola és 77 ismétlő iskolaköteles, összesen 513. A város összes tanköteleseinek száma a kimutatás szerint tehát 15400. Mindenestre megszívlelendő nagy szám.

— *Női kereskedelmi tanfolyam.* A kereskedelem ide és tova már nem fogja nélkülözhetni a női kereskedelmi iskolát. Az ev. ref. felsőbb leányiskola igazgatósága alatt álló női kereskedelmi tanfolyamnak megnyitása immár biztosítva levén, azon szülők és gyámok, kik leányaikat ezen közhasznú és gyakorlatias irányú tanfolyamba beiratni óhajtják, saját érdekében felhivatnak, hogy azt e hét folyamán el ne mulasztják, nehogy helyszüke miatt visszautasítottassanak. Azon nők, kik 4 polgári osztályt végeztek, vizsga nélkül vétetnek fel; a kik azonban kevesebb osztályt végeztek és a törvényes kort elérték, felvételi vizsgálat alapján rendes tanulóknak vétetnek fel. Tandij egész évre 40 frt. A tanítást *Fábián* L. M., *Szójka* Gyula és *Zalai* Márk akadémiai tanárok végezik. Eddigélé 22-en jelentkeztek.

— 1300 dalárdista a kiállításán. Aug. 13-án és 14-én az ország különböző városából 1300 dalár érkezik a fővárosba, a kiállítás megtekintésére. Es pedig augusztus 13-án érkezik a *debreczeni daloskör* 63 taggal, augusztus 14-én pedig a következők: az aradi daloskör 55, a békéscsabai iparos daloskör 32, a munkácsi dalegyesület 45, az egri daloskör 71, a győri ének- és zenegyűlés 33, a kassai

régi dalegyesület 50, a kecskeméti polgári daloskör 48, a kecskeméti városi daloskör 32, a komáromi dalegyesület 27, a makói daloskör 31, a makói földmivesek dalegyesülete 3, a máramaros-szigeti polgári dalkör 38, a maros-vásárhelyi daloskör 44, a mező-turi daloskör 30, a miskolci dalegyesület 33, a nagy-károlyi dalegyesület 46, a nyiregyházi dalegyesület 38, a rimaszombati daloskör 39, a szatmárnémeti dalegyesület 58, a szegedi daloskör 38, a szegvárdi daloskör 38, a szegedi polgári daloskör 30, a temesvári gyárdalegyesület 54, a tordai daloskör 28, az újvidéki daloskör 32, ungvári daloskör 44, a zilahi daloskör 30, a zombori kaszinó-egyesületi daloskör 54, a diósgyőri „Jó szerencse!” daloskör, az érmihályfalvai daloskör 16, a soproni férfi-daloskör 25, a szabadkai dalegyesület 35, a báttaszéki daloskör 10, a békési iparos daloskör 7, a losonci dalegyesület 2 és az ó-becsei polgári daloskör 10 taggal.

— **Az augusztusi nagyvásár** sok keserű eselődést hozott az árus népre. A mostoha esztendő kedvezőtlen hatása nagyon is érezhető volt az összes piacokon. Mindenfelé arról panaszkodnak az eladók, hogy nem volt vevő s potom áron kényszerültek elvesztetni áruikat. De még így is alig-alig juthattak egy kevés pénzhez. Különösen áll ez a kirakó vásárra, melynek sátraiban elvéve fordultak meg vevők és összedugott kézzel álldogáltak az elkedvetlenedett iparosok, kereskedők. Sertésvásárt nem is említve, amiről most még szólni sem lehet, az állatvásárokról sem irhatunk osupa dicséretet. A lovásárba nagy volt a felhajtás — a jobb anyagot keresték is, elég jól meg is fizették, de a gyöngébb minőségű lovakra már nem akadt vevő. Debreczen város meg lehet elégedve az eredményével. A törzsménésből kisélejtett és számfelveti lovak közül egy fiatal kancza 400 frton kelt el, egy-egy pár lóért 620—650 frtot fizettek. Szabolcsvármegye millenniumi ötös fogatából csak egy ló kelt el 220 frton. A többi haza kellett vinni. Pedig ezek a lovak első díjat, nagy aranyérmét nyertek. A szarvasmarha vásárt élénken mondhatjuk, nemcsak a felhajtás mennyiségét tekintjük. Volt eladó anyag bőven, de a kereslet igen csekély volt és azt is rosszul fizették, ami elkelt. Talán egyetlen kivételt a debreczeni gazdaközönség törzsgulyája képezett. Az ebből előhajtott tehének és üszök átlagosan 125 frt tisztességes áron keltek el.

— **Csoportos felrándulás Budapestre.** Az ezredéves országos kiállítás megtekintése ezéjjából a debreczeni kereskedő testület a kereskedő ifjak egyesületével együttesen tervezett utazásra a következő kedvezményeket nyerte: **Utazás Budapestre** a II. osztályu kocsihoz a III. osztályu jeggyel, vagyis 3 frt 50 kr., vissza Debreczenbe ugyanannyi. — **Lakás.** A „Millenniumi utazási és ellátási vállalat” kényelmesen berendezett szállodáiban nap és személyenként 1 frt, — beleértve a takarítás és világítás költségeit is. — **Étkezés.** A „Debreczeni csárda” bérlői az étlap szerinti étkezés áraiból 20 százalékot, „Karikás csárda” tulajdonosa étel és italnál a különben is igen mérsékelt árakból 15 százalék engedményt; Petanovics vendéglő-tulajdonosa a kiállítás területén a legszebb helyen levő csarnokában, valamint az Andrássy-uti éttermeiben az általánosan ösmert előnyös árakból étel és italnál 20 százalék engedményt nyújtanak. — **Látványosságok.** Az „Ecce Homo” képkiallítás 50 kr belépő díjből 20 százalék; „Konstantinápoly” igazgatósága rendes napi 30 kros jegyek áraiból 33 százalékot, a tűzijátékos napi 40 kros jegyek után 25 százalék engedményt; „Párisi nagy mulató” igazgatósága a rendes napi 1 frtos jegyeiből 30 százalékot enged, míg végre az „Állat-

kert” igazgatósága a 30 kros belépő díjakat 10 krra szállította le. — A kiállítás igazgatósága részéről szintén magas engedményre van kilátás, azonban minthogy e kérdés még nem nyert teljes befejezést, az érdeklődők e tekintetben csupán 3—4 nap múlva nyerhetnek felvilágosítást. — **Előjegyzéseket** az augusztus 15-én déli 12 óra 36 perczkor történendő utazásra f. hó 13-ig elfogad Bárdos Géza (Közgazdasági Bank) és Ozmits Endre bizottsági jegyző (Csapó-utca Káll-ház) midőn is az illető jelentkező az utazási díjat lefizetni tartozik, melyért a jegyet és igazolványt az utazást megelőző napon kézhez kapja.

— **Hivatalos eskütétel.** A Debreczenben szeptemberben megnyíló bábaképző-tanfolyamnak a napokban kinevezett igazgatója dr. Kenézy Gyula ma délelőtt tette le a hivatalos esküt gróf Dégenfeld József főispán kezéhez, Pákozdy Sándor főispáni helyettes titkárral jelenlétében.

— **Fiatallövaj.** Még alig látott Sáfány Sándor tizenkét tavaszt, de azért a tolvajlás mesterségében bármely éltesebb társának is veszedelmes konkurrencziát csinálna. **Berkesz János** tanyai ember ma reggel ott ácsorgott a vásári komédiák közt, mikor Sáfány Sándor melléje furakodott s a mit sem sejtő ember zsebéből tárczáját 4 forint 65 krajczárnyi tartalmával együtt kiakarta lopni. **Berkesz János** a kis tolvaj manipulációját idejekorán észrevette s nyakon csípte. A rendőrség a tolvajt kihallgatás után átkísértette a királyi ügyészséghez.

— **Felhívás a díjnokokhoz.** A városunkban lévő összes díjnokok a nyugdíj ügyében tartandó értekezletre f. hó 12-én, szerdán d. u. 6 órakor a bejelentési hivatalba tisztelettel meghívottnak. — **Az elnökség.**

— **Egy potyatráter.** Nem igen hallott még a világ olyan perről, mint a minő legközelebb a bécsi belvárosi kerületi bíróság előtt kerül döntésre. H. Ernesztine pert indított egy könyvelő ellen hatszáz vacsora költségeinek megtérítésére. A rendkívül érdekes vádlevél tartalma a következő: Négy éve már, mondja a panaszosnő, hogy L. könyvelő leányommal megismerkedett. A fiatalok megszerették egymást s csakhamar megültek az eljegyzést. A vőlegény azonban a lakodalmat napról-napra huzta-halasztotta, míg végre négy évi idő után kijelentette, hogy a házasságtól visszalép. A négy év folyamán vádolt mintegy hatszáz vacsorát, fogyasztott el nálam, ami egy étkezés költségeit 25 krnyi mérsékelt összegben állapítva meg, 150 frtot teszen ki. L. ur továbbá házamhoz hozta nővérét, ki három héten át élvezte vendégszeretetemet; a tartás költségei fejében 21 frtot követelek. Végül pedig az eljegyzési lakoma és az eljegyzési kártyák nyomtatása és szétküldése 26 frt 40 krnyi költséggel járt. Végül a panaszosnő kéri a bíróságot, hogy vádoltat a fentiek alapján 221 frtban marasztalja el. Az exvőlegény azonban erőlyesen védelmezi magát, kijelentve, hogy mindezzel szemben, hogy ő volt menyasszonyát gyakran vezette színházba és egyéb mulatóhelyekre, a mi szintén kiadásokkal volt összekötve. Végül pedig kifejezést ad annak a nézetének, hogy a vádlevélben kifejtett igényeknek nincs törvényes alapja. Kíváncsian várjuk a fin de sícele-jog eset eldöntését.

— **Üngyilkos gróf.** Vasárnap éjjel fél 11 óra tájban a budapesti Ferenz József-laktanya nagy udvarában lövés hallatszott, melynek okát keresve, hosszas kutatás után Csáky Pallavicini Artur őrgróf 16. huszárezredbeli hadnagy szobájába hatoltak be, ahol borzalmas látvány tárult a kutató őrség elé. A fiatal, alig 18—19 éves hadnagy az ágyon feküdt, kezében

szolgálati forgópisztolya, fején pedig egy rögtöni halált okozó lösebb tátongott. Asztalán néhány megírott névjegy mellett egy orfeum-hölgy arczképe feküdt. Csáky Pallavicini Artur őrgróf katonai pályáját 1894-ben kezdte — mint 17 éves ifjú — a 16. huszárezrednél, hova mint önkéntes lépett be. 1895. december havában hadnagyi rangra emelték. Felebbvalói, de alantásai is igen szerették az eszes, jószívű ifjút, ki szerelmi bánatában, 19 éves korában, egy szép reményekre jogosító életet dobott el magától.

— **Hamisított egyforintosok.** Jó lesz óvatossággal járni el az egyforintos érmek elfogadásánál, mivel legujabban olyanok hoztak forgalomba, melyek réz és ezüst ötvözetből öntés útján készültek. Ezek a hamisítványok magyar verettel, 1881 évszámmal vannak ellátva, sulyuk 11 gramm és mint hamisítványok a vörös és szürke szín, a rajz elmosódottsága és a magyar veret daczára „Viribus unitis” szélirat által ismerhetők fel.

— **Elismerés egy tanácsnoknak.** Sexty Gyula, Nyiregyháza város tanügyi tanácsosa, Wlassics minisztertől következő levelet kapta: „Ertesitem arról, hogy Tekintetes Uraságod, mint Nyiregyháza város tanügyi tanácsosa ügyszeretettel vesz részt a hazai tanügy fejlesztésében. Ez a körülmény kedvező alkalmat nyújt nekem arra, hogy a tanügy terén kifejtett ügybuzgalmát azzal a kérelemmel köszönjem meg, hogy jövőre is a magyar kultúra érdekében lankadatlan odaadással működjék közre. Budapest stb., Wlassics.”

— **Megállította a vonatot.** Bugyik János kis-uj-szállási földmives ma hajnalban bejött Debreczenbe, hogy a 3-ik honvéd-gyalogezredhez harminczöt napi fegyvergyakorlatokra bevonuljon. Mikor a vonat Hajdu-Szoboszlórról Debreczen felé elrobgott, Bugyik János ittas állapotában megragadta a vészféket s azt félrerántva, megállította a vonatot. A vonat e miatt mintegy öt perczig volt kénytelen az uton vesztegelni. Bugyik Jánost Debreczenben letartóztaták s a vonat megállításaért keményen megbüntetik.

— **Javíthatatlan szökevény.** Megirtuk egyik előző számunkban, hogy a magyar-kövesdi csendőrség elfogta Nagy József debreczeni ill-15-ös katonaszökevényt. Addig, míg az ideszállítására vonatkozó értesítések folytak, a debreczeni rendőrség és a m.-kövesdi szolgabíró között. Nagy a m.-kövesdi járórság börtönébe volt becsukva. — Szombaton a debreczeni rendőrség új értesítést kapott, hogy a katonaszökevényt nem lehet ide szállítani, mert a börtön falát kiásta s megszökött. A csendőrség újból keresésére indult a katonaszökevénynek.

— **Nyolceztendő üngyilkos.** Gyukicza Ferencz, kapruczai erdőőr nyolcz éves fia egy ruhaszáritó kötéllel felakasztotta magát, mivel az édesanyja délelőtti oszonnára nem adott neki szilvát. Ebéd idején a szülők keresték a fiut s az apa meg is találta a padláson — felakasztva. Azonnal elvágta a kötelet és sikerült is a fiut fölélesztenie, de az orvosi vélemény szerint felgyógyulásához nincs remény.

— **Egy nemeslelkű nő végrendelete.** A nemrég elhunyt Szacsavay Sándorné br. Wesselényi Jozefin végrendeletét tegnap hirdették ki a kolozsvári városi járásbírósnál. A 220.000 frtos hagyomány főbb tételei a következők: A kolozsvári ev. ref. theológiának 30.000 frt. A kolozsvári ev. ref. kollégiumnak 20.000 frt. A kolozsvári nemzeti színháznak 10.000 frt. A kolozsvári jótékony nőegyletnek 10.000 frt. A kolozsvári „leány-árvaháznak” 10.000 frt. A kolozsvári Karolina-kórháznak 10.000 frt. A kolozsvári siketnéma-intézetnek 10.000 frt. A kolozsvári vöröskereszt-kórháznak 5000 forint. A kolozsvári mentő-

egyesületnek 5000 forint. A kolozsvári menza-akadémiának 5000 forint. A kolozsvári ipariskolának 5000 forint. A kolozsvári városi szegényeknek 5000 frt. A zilahi ev. ref. kollegiumnak 10.000 forint. Az ördögkereszturi kántor-tanítónak 2000 forint. Az ördögkereszturi ev. ref. templom javára 8000 frt. Ezenkívül rokonok és magánosoknak hagyott mintegy százezerre menő összeget. A végrendelet a végrendelező férje, Szacsy Sándor halála után lép érvénybe.

— **A szerelem csődje.** Párisi lapokban olvassuk, hogy Edmond Deschaumes, fiatal francia novellista legközelebb könyvet bocsát közre ily czimén: *A szerelem csődje*. A munka Brunetiére művéhez járul, kiegészítés képen. Hír szerint érdekes nyilatkozatok is lesznek benne előkelő irodalmi és művészeti nagyságoktól, amelyek közül kiadjuk a következőket:

Csodálom, hogy a szerelmet épen a csóddal hozzák kapcsolatba. Nekem a szerelem elég szépen hajtott. *A szerelem életéért* kétszázezer lírát fizetett a kiadó. *Paolo Montegazza.*

A szerelem néha zsenialitás, néha örültség, néha egyik sem, néha mind a kettő.

Casare Lombroso.

Nézzék meg a hadseregemet s aztán mondják, hogy a szerelem csódbba jutott.

II. Vilmos császár.

Nem a szerelem jut csódbba, hanem csakis a nagymamák.

Bernhardt Sára.

A szerelem csődje olyan czim, amelyért én is sokat adnék.

Marcel Prévost.

— **Romboló orkán és jégeső.** Olyan csapás, minő az augusztus 1-én, 6-án és 7-én észlelt volt, még talán nem látogatta meg hazánkat. Augusztus 6. és 7-én nem egyes községek, de nem is egyes vármegyék, hanem egész vidékek termése semmisült meg. A mi nővény életerősnek bizonyult még az orkán és jégeső kitörése előtt, az elpusztulva fekszik a földeken. Az egész ország nagyon meg fogja érezni a pusztulást, mert a zöld terményeken kívül még a keresztkekben levő gabonának nagy része is, — a merre az az irtóztató fürgeteg elvonult — elpusztított mindent; elhordta a nappali és éjjeli vihar. Milliók és milliókra rugó károkat szenvedett az ország, s hogy mily helyzetet teremtett az emberemlékezet óta nem dühöngő orkán, jégeső és felhőszakadás, látható a lapok sirmalmas, hosszú tudósításaiból. A csütörtöki orkán, úgy látszik legvehemensőbb erővel dühöngött Keskemét és Halas környékén, amelynek határait éjjelután lepte meg. Hogy mily bámulatos gyorsan száguldott végig a borzalmas eiclon az Alföldön, mutatja az, hogy kevéssel fél 4 óra előtt már Debreczen felett garázdálkodott. Hozzánk is több felől érkezett szomorú hír az orkán pusztításairól: *Tétlenül* hajnali 3 órakor tört ki a vihar és mintegy háromnegyed óra hosszáig dühöngött. Több háznak leszedte a fedelét. A mezőn levő keresztkeket, asztagokat széthányta. Vastag előfákat tövestől kicsavart. Másnap délelőtt ismétlődött ez a rémes jelenet, — ugyannyira a mezőn talált üres szekereket messze elkergette, a tengeri termést a földre separte. *Földesen* is rettenetes volt az istenitélet. Alig van ház, amely épen maradt volna. Egy nemrég épült nagy cserepes ház összes bádoglemezeit fölfeszítette és pozdorjaként messze fekvő udvarokra hordta. Kicsiny és nagy vastag fákat tövestől csavart ki, vagy derékban tört ketté. A kerítéseket kidöntögte. A nyomtatókterek-

ben az asztagokat széthányta, a kéréket szárnyaira kapta és messzire dobta le iszapba, vízbe. A mezőn lévő szekereket, mint a gáncskórót úgy kergette maga előtt. — A villám többször lecsapott. Egy szédült szénboglyát a faluban felgyújtott, a mellette levő fát szilánkokká szakgatta. Egy másik háznak faláról lehányta a vakolatot és megállította a fali órát. *Derecskéről* írják: Folytonos villámlás és menydörgés közepette nyugat felől borzasztó orkán csapott ránk, amely a házakban borzasztó pusztítást vitt véghez. Sok ház tető nélkül van, sok száznak teteje megrombolva; a még kinn levő keresztkek széthányva üresen hevernek szanaszét a tarlón, sok a tizedik dülőben; deréknyi vastag fák kettétörve hevernek a földön, az utcák házfedelekkel, kerítésekkel teleszórva. A kár ezrekre rug.

x **Az idel termés** minden valószínűség szerint a kivitelre is nagyobb mennyiségeket juttat s így előre látható, hogy a gabonaforgalom ismét nagyobb lendületet veend. Minden gazda, a ki termése fölőslégét a világpiacra szándékozik vinni, a maga érdekében cselekszik, ha olyan cégre bizza forgalomba hozandó fölőslégeit, amely hivatásának tökéletesen meg bír felelni. *A Reich Jenő és társa cég* (Budapest, Károly-körút 3.) azelőtt Reich és Lázár, kiterjedt összeköttetéseivel fogva abban a helyzetben van, hogy megbízói részére a legelőnyösebb eladásokat eszközölheti úgy Budapestre küldendő, mint a vidéken állomásokon eladandó gabonában, még pedig csekély jutalék mellett. A gazdák jól teszik, ha terményeikből még abban az esetben is küldenek mintákat a cégnek, ha még egyelőre nem szándékuk eladni, mivel a cégeket az elérhető árkáról mindenkor készséggel és díjmentesen informálja.

A haldokló titka.

Egy borkereskedő, aki az üzletét harminez esztendeig folytatta, haldoklott. Buba merült felesége s egyetlen fia, nevének és üzletének örököse, könyezve álltak a haldokló ágya mellett. A borkereskedő rájuk vetette megtört tekintetét s gyenge, reszkető hangon szólította a feleségét:

— Valami nehéz titok nyomja a lelkeket, anyjukom, — légy szives, hagyj magamra a fiammal. A szegény asszonyt égette a kíváncsiság, de azért engedelmeskedett az ura akaratanak s kiment.

A borkereskedő körültekintett a szobában.

— Nincs már itt senki sem? kérdezte.

— Nincs, felelte a fia.

— Nézd meg az ajtót, jól be van-e téve, nézz ki az ablakon, nem leselkedik-e ott valaki?

A fiu megtett mindent, amit apja parancsolt.

— Most gyere közelebb hozzám, még közelebb! Nem bírom e titkot a sirba vinni magammal, neked — egyedül neked meg akarom vallani.

A fiut már a hideg veríték rázta; a fogai összeverődtek.

— Oh, édes jó apám!

— Egész életemben híven megőriztem, nem szóltam róla senkinek.

— Tudom, édes apám.

— Hajtsd ide a fejedet, majd megsugom, mert itt a falnak is füleli vannak.

A haldokló apa erősen magához vonta a fiát, nagy kinjába esett neki a titkot bevalló szavakat elszuttogni, de elszuttogta. Azután hátra hanyatlott az ágyában és meghalt. A fiu zokogott. Zokogására besietett az édesanyja s kérdezte:

— Micsoda óriási titka volt apáduak, mit csak halála órájában vallott meg?

A fiu csukló hangon, csöndesen mondta:

— *Hogy szőlőből is lehet bort csinálni, édesanyám.*

CSARNOK.

A mohácsi csata.

Írta: **Fraknói Vilmos.**

(Folytatás.)

Csakugyan másnap, augusztus 24-én a király megindult Tolnáról Szegzárdra, innen pedig Báltára, a hol Tornai több alsóvidéki urral csatlakozott hozzá. Most már előre lévén látható, hogy néhány nap mulva az ellenséggel szemközt fognak állani, a fővezér kijelölését tovább halasztani nem lehetett. Ez az ügy a királyt és az urakat hónapok óta foglalkoztatta, a nélkül, hogy megállapodásra jutottak volna. A világi urak sorából az egyetlen Zápolyai Jánosnak volt nagyobb seregek vezetésében jártassága; de őt az udvar a személy ellen az uralkodó bizalmatlanságánál fogva mellőzni kívánta. Legelsőnek Salm Miklóshoz a hírneves császári tábornokhoz ment felszólítás, hogy a fővezérletet vállalja el; de tőle tagadó válasz érkezett. Majd Frangepán Miklóshoz fordultak, a ki a nehéz feladatra szintén nem vállalkozott. Julius végén az érdi táborban az a terv merült föl, hogy a sereget három kapitány: Tomori érsek, Báthori nádor és Zápolyai János vezetésére bízzák. Most a báttai táborba a király az urakat egyenkint kérte föl, hogy véleményüket adják elő. A nagy többség a mellett volt, hogy Tomori Pálra és Zápolyai Györgyre kell a fővezérletet bízni, az utóbbit bátyjának képviselője gyanánt nézték. A nádorra, bár állásánál fogva a főkapitányi tiszt őt illette meg, mivel az elmúlt napokban tehetetlenségét szembe-tűnően elárulta, senki sem gondolt.

Mikor a király a többség szavazatainak megfelelően a határozatot kimondotta, Tomori a kétségbeesés hangján esdeklített, hogy olyan tisztet, a minek betöltésére képtelen, ne bízzanak rá. „Ő szegény barát, — így szólt — olyan nagy hadjáratról, a milyent most vezérelni kell, fogalma nincs; nem bánja, bár ütesse le fejét ő felsége, de ne kívánja tőle, hogy olyan terhet vállaljon el, mely erejét messze meghaladja.“ Azonban a király ragaszkodott a határozathoz és Tomorinak meg kellett hajolnia. Zápolyai György pedig abban bízott, hogy testvére nem sokára megérkezik és akkor ő háttérbe vonulhat.

A fővezérek első feladata volt: kijelölni a helyet, a hol az ország haderejét egybegyűjtve, az ellenséget bevárják. Mivel Batta vidéke nagyobb hadsereg kifejlesztésére elegendő területet nem nyújtott, ezélszerűnek látszott a tábor a Mohácsot környező nagy kiterjedésű síkságon ütni föl.

Ekkor Tomori serege, melyhez Perényi Péter temesi főispán bandériuma csatlakozott, összesen mintegy hatezer ember, már Baranyavárnál táborozott, huszonnégy kilométernyi távolságban Mohács alatt. Itt az a rendelet, a mely szerint Mohács felé kellett visszavonulni, nagy fölháborodást keltett. Ugyanis az ellenség táborából érkező szökevények és kémek azt híresztelték, hogy a török sereg legnagyobb része fegyelmetlen esőesélék és fegyvere alig van minden tizedik vagy huszadik embernek, a tüzerek pedig olaszok és németek, kik a döntő pillanatban ágyúikat a török hadsorokra irányozták. Ezek a hírek hitelre találtak és türelmetlen harezvágyat ébresztettek föl. Tomori katonái megvetéssel beszéltek a törökökről, a kik fölött diadalmaskodni könnyű dolog lesz; épen azért sürgették, hogy mielőbb vezessék őket csatába. E

Nyilttér.

Természetes szénsavdús savanyúvíz a mohai

ÁGNES

forrás. Legjobb asztali és üdítőital. Kétféle szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.

Járvány idején préservatív gyógyszernek bizonyult.

Szét-
kaldése **Édeskuty L.** udvari szál-
lító által Budapest.

— Kapható mindenütt. —

690-1-2

Valódi borok.

1885—1886. évi kitűnő, nehéz, fehér és vörös Gyöngyös-Visonta vidéki borok megrendelhetők dr. Borhy László nagybirtokos gyöngyösi (Hévesmegye) pinczészetéből, 56 literen felül, ára egy hekonak 40—50 frtig, vasúthoz szállítva, hordók külön árban. Valódiság és tisztaságért fenti tulajdonos kezeskedik.

739-2-1

39 éves aszthma.

Körülbelül 39 évig szenvedtem egy hírneves orvos állítása szerint abban a borzasztó betegségben, a melyet úgy neveznek hogy „aszthma” (mellszorulás). Megnevezhetek legalább is husz orvost, kikhez jobbulásomért folyamodtam, de mind hiába volt; sőt egyesektől azon tanácsot kaptam, hogy takarítsam meg inkább azt a pénzt, a mit ezen betegség gyógyítására fordítok, mert arra nem létezik gyógyír. Jó barátaim unszolására minden szert kipróbáltam költségkímélés nélkül és alávettem magam minden kínzásnak. Ha eleinte sokszor azt hittem, hogy javulást érzek, akkor rövid idő múlva, midőn a használt szert már megszokta természetem, bajom ismét a régi lett. A „Praktischer Wegweiser” című lapnak eleitől fogva előfizetője vagyok és így körülbelül ötvenegy évvel ezelőtt olvastam benne egy pár köszönő-iratot, melyek szerint elhatároztam, hogy alávetem magamat a Weidhaas Pál ur — Niederlössnitz (Drezda mellett) Hohestrasse 57. — gyógymódjának. És ime most teljesen helyre vagyok állítva, éjjei nyugodtan és zavartalanul aludhatok és pihenhetek, hivatásomnak is eleget teszek, és a mi a legfőbb, a legjobb egészségnek örvekedek. Ha néha-néha előlőn, például füledt levegőnél, vagy az időjelző alacsonyra szállása alkalmával egy kis szorulás, azt szívesen elszenvedem, mert meg vagyok felelő győződve, hogy az mihamar megszűnik. Ne felejtsek, hogy a kinek 75 év nyomja a vállát, annak sok mindenféle bajai vannak. Weidhaas Pál urnak ezennel szívem legmélyéből jövő köszönetemet fejezem ki és hálát rebegek mindennap Istenemhez, hogy öreg napjaimra sokkal jobban érzem magamat, mint fiatalabb éveimben. Kötelességemnek tartom szenvedő embertársaimnak fentnevezett urat ajánlani és mindenkinek kívánom, hogy úgy járjanak, mint én. Pfeiffer F. H. Rheinzabern.

A fenti, Pfeiffer F. H. vendéglős ur sajátkezű aláírását ezennel igazolom. Rheinzabern.

A polgármesteri hivatal:
Schott J.

719-4-1

Egy izr. vallásu leány

(esetleg fiu is), ki a német nyelv elsajátítása céljából a helybeli tanintézeteket látogatni óhajtaná, teljes ellátásba vétetik.

A társalgás a házban kizárólag német nyelvben folyik. Glücksmann Bernát, Késmárkon.

740-1-1

• Az általam leggondosabban összeállított, tekintélyes orvosok által ajánlott és jónak talált vegytiszta

SÓSBORSZESZ,

mely már eddig is igen nagy elterjedtségnek örvend, kapható minden fűszerüzletben, valamint gyógyszer-tárban.

Ára egy kis üvegnek 45 kr., nagy üvegnek 90 krajczár.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek.

Használati utasítással ellátott könyveoske minden üveggel ingyen adatik.

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszertára DEBRECZENBEN (Tisza-palota).

697-52-31

Hatásos reklámtáblákat

arany vagy ezüst préseléssel;

gyönyörű kivitelű színes rajzokkal ellátott

Üzleti reklámkártyákat

tetszés szerinti szöveggel;

Raktári nyomtatványokat;

erős vászonkötésű

Bevásárlási könyvecskéket

* olcsóbban mint bárhol *

CSOKONAI

nyomda- és kiadó részv.-társaság

Debreczenben.

ajánl

Mű- és Könyvnyomda

Hírlapkiadó-vállalat

Diszmű-könyvkötészet

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

által kitűzött cséplési próba a **Hutflész Kázmér** ur tanyáján szombaton az esőzés miatt nem volt megtartható. Amiért is **f. hó 12-én, szerdán d. u. 3 órakor**, fog megtartatni ugyanott. A próbára tisztelettel meghívjuk az érdeklődő gazdaközönséget és kérjük minél nagyobb számmal való megjelenését.

Az első magyar gazdasági gépgyár.

396-1-1

„Csokonai” nyomda és kiadó r.-t. nyomása. 1896.